

„Pokolenie Alfa – charakterystyka i praktyczne wskazówki dla nauczycieli jak pracować z dziećmi i młodzieżą z tego pokolenia, aby skutecznie rozwijać kompetencje przyszłości”

Pokolenie Alfa (ang. Generation Alpha, Gen Alpha) to generacja osób urodzonych w latach 2010-2025.

Określenia „generacja Alfa” pierwszy raz użył Mark McCrindle, badacz, futurolog, przedsiębiorca, założyciel firmy konsultingowej McCrindle Research. Nazwa Alfa nawiązuje do sztucznej inteligencji (AI) ponieważ przedstawiciele tej generacji to osoby urodzone i w pełni wychowane w czasie dynamicznego rozwoju internetu oraz, przede wszystkim, technologii cyfrowych i sztucznej inteligencji. Ciekawostką jest fakt, że rok 2010, datujący początek pokolenia, to rok debiutu Instagrama, oraz pierwszego iPad’a firmy Apple, stąd funkcjonują również określenia takie jak „hyperconnected” i „always on” czyli „zawsze podłączeni” oraz „Net Gen” czy „digital natives” – „cyfrowi tubylcy”.

Międzynarodowe statystyki są zgodne co do faktu, iż ponad 97% przedstawicieli tej generacji posiada smartfona, a większość postrzega cyfrowe narzędzia jako wszechobecne i niezbędne do codziennej egzystencji, w tym nauki i komunikacji. Dzieci te nie tylko uczą się z aplikacji mobilnych, ale również samodzielnie tworzą content kształtując nowy obraz mediów społecznościowych, jednocześnie stając się influencerami i zaangażowanymi twórcami cyfrowymi.

Przewiduje się, że będzie to najliczniejsze pokolenia w historii i do 2025 roku liczyć będzie ponad 2 miliardy osób. Badacze sugerują również, że może być to pokolenie najlepiej wykształcone, o najbardziej różnorodnych i wieloobszarowych kompetencjach. Jednocześnie wskazują uwagę na potrzeby emocjonalne tego pokolenia, prognozując wysoki odsetek osób z zaburzeniami psychicznymi.

Do najważniejszych kompetencji będących wyróżnikiem pokolenia Alfa zalicza się sprawność technologiczną, ze względu na czas narodzin i dorastania w tak zwanej cyfrowej erze, oraz naukę i zabawę oparte przede wszystkim na nowych technologiach i internetowej globalnej komunikacji. Kolejną ważną kompetencją wydaje się zdolność adaptacji do zmian, co jest najprawdopodobniej uwarunkowane wychowywaniem w bardzo złożonym i różnorodnym środowisku, obfitującym w wielość i złożoność bodźców. To jednak determinuje ważne wyzwania takie jak: trudności w obszarze koncentracji i pamięci, brak umiejętności zarządzania czasem, wycofanie społeczne w tak zwanym „realu” oraz drażliwość i labilność emocjonalną. Te wyzwania są szczególnie odczuwane przez pedagogów, nauczycieli i w obszarze edukacji stanowią coraz większą trudność.

Najważniejsze i kluczowe cechy oraz charakterystyka pokolenia Alfa to, oprócz technologicznego wychowania i bardzo wysokiego poziomu zdolności adaptacyjnych, także intuicyjna biegłość w obsłudze urządzeń elektronicznych, korzystania z aplikacji i platform cyfrowych.

Ważne potrzeby pokoleniowe to tak zwana „personalizacja i indywidualizacja”. Dzieci mające dostęp do treści i produktów dostosowanych do ich potrzeb, mają w związku z tym wysoko spersonalizowane i roszczeniowe oczekiwania wobec świata. Wzrastają w środowisku, gdzie personalizacja (np. wideo na żądanie, spersonalizowane reklamy) jest normą. Kolejna cecha

pokolenia to „multimedialność”. Pokolenie Alfa jest wychowywane w świecie multimedialnym, gdzie obrazy, wideo i gry dominują nad tekstem pisanym. Przystawiają treści za pomocą różnych formatów (wideo, grafika, gry). Takie też są ich oczekiwania i potrzeby edukacyjne. Alfy wyróżnia również „kreatywność i innowacyjność”. Dzięki łatwemu dostępowi do narzędzi twórczych (np. edytorów wideo, aplikacji artystycznych, aplikacji graficznych), dzieci z pokolenia Alfa są zachęcane do bycia twórczymi i wyrażania siebie na różnorodne sposoby. Stąd ich bardzo wysoki poziom potrzeb takich jak: personalizacja, indywidualność, możliwość kreatywnej i twórczej ekspresji. Pokolenie to cechuje również zwiększona „świadomość społeczna”. Mimo młodego wieku, dzieci te są bardziej świadome globalnych problemów (np. zmiany klimatyczne, różnorodność kulturowa, nierówności społeczne, globalne zagrożenia), ponieważ mają dostęp do treści z całego świata. Ważną zmienną to również silne powiązanie z mediami społecznościowymi. Dzieci te nie tylko od wczesnego wieku aktywnie uczestniczą w mediach społecznościowych i od najmłodszych lat mają kontakt z platformami internetowymi, które kształtują ich percepcję społeczną i społeczne relacje, ale również nawiązują międzynarodowe relacje i budują grono społeczne głównie w cyfrowym środowisku.

Ważną zmienną wpływającą na kształtującą się charakterystykę pokolenia jest także oddziaływanie pandemii COVID-19 i okresowa izolacja. Dla wielu członków pokolenia Alfa pandemia wpłynęła na doświadczenia edukacyjne i społeczne. Uczyli się, jak adaptować się do zmian w nauczaniu zdalnym, co wpłynęło na ich późniejsze podejście do edukacji i pracy.

W rozumieniu i budowaniu relacji z dziećmi Alfa ważny jest również kontekst dużego wpływ rodziców. Rodzice pokolenia Alfa to głównie Milenialsi, co oznacza, że sposób wychowania, wartości i podejście do technologii są silnie kształtowane przez pokolenie rodziców, które także dorastało z technologią. Zarówno dzieci, jak i rodziców, charakteryzuje wysoki poziom niecierpliwości i oczekiwanie natychmiastowych rezultatów. Przyzwyczajeni do szybkiego dostępu do informacji i rozrywki (np. dzięki platformom streamingowym), oba pokolenia mają mniejsze zrozumienie dla opóźnień i dłuższych procesów, stąd częsty brak cierpliwości i roszczeniowa postawa. Oba pokolenia cenią sobie również szybkość, łatwość i dostępność.

Pokolenie Alfa zapowiada się jako grupa o dużym potencjale innowacyjnym, której życie będzie jeszcze bardziej powiązane z rozwojem technologii i zmianami społecznymi niż poprzednich pokoleń.

Wynikające z charakterystyki i rozumienia pokolenia Alfa najważniejsze obszary i kompetencje pedagogiczne to:

- spersonalizowane podejście do każdego dziecka,
- otwartość i kreatywność w codziennej pracy,
- ukierunkowanie na wzmacnianie indywidualnego i zróżnicowanego jednostkowo potencjału i zainteresowań ucznia,
- uważność na emocje i granice psychologiczne dzieci i młodych osób Alfa.

Praca z dziećmi z pokolenia Alfa wymaga nowoczesnego i zindywidualizowanego podejścia i jest dużym wyzwaniem dla pedagogów.

Najważniejsze praktyczne wskazówki to:

- **wykorzystanie technologii w edukacji** (urozmaicenie i wzbogacanie treści edukacyjnych, uatrakcyjnienie przekazu, wprowadzenie dynamiki i różnorodności treści, w tym integracja narzędzi cyfrowych poprzez wprowadzanie do lekcji aplikacji edukacyjnych, platform e-learningowych i interaktywnych materiałów, np. quizy online, symulacje, gry edukacyjne; ważne, aby pomagać uczniom w angażujący sposób przyswajać wiedzę, czyli postawić na tak zwane „multimedialne podejście”: uzupełnienie tradycyjnych podręczników wideo, animacjami i interaktywnymi prezentacjami, które mogą lepiej oddziaływać na uczniów i przykuwać ich labilną uwagę),
- **personalizacja nauki** (indywidualne podejście, dostosowanie zadań do indywidualnych zainteresowań i potrzeb oraz stylu nauki - platformy cyfrowe mogą pomóc śledzić postępy i dostosowywać materiały edukacyjne do poziomu ucznia),
- **zróżnicowanie metod edukacyjnych** (użycie różnych metod nauczania: połączenie wideo, prac pisemnych, projektów grupowych i indywidualnych tak, aby każdy uczeń mógł znaleźć sposób, który najlepiej mu odpowiada i najadekwatniej wyraża jego potencjał i zainteresowania),
- **aktywna nauka i zaangażowanie** (interaktywne lekcje - wprowadzanie metody aktywnego uczestnictwa i motywacji, takich jak praca w grupach, dyskusje, debaty czy projekty, które angażują dzieci w proces nauki, wraz z unikaniem długotrwałych wykładów bez aktywizowania uczniów),
- **gamifikacja** (używanie elementów gry: punkty, odznaki, poziomy, pozytywna rywalizacja w celu zwiększenia motywacji uczniów i stworzenia atmosfery współzawodnictwa),
- **krótkie, dynamiczne zadania** (na przykład podział treści na małe części ze względu na krótszy czas skupienia uwagi dzieci z pokolenia Alfa - stąd rekomendacja podziału lekcji na krótsze segmenty i przeplatanie różnymi formami aktywności),
- **przerwy aktywizujące** (zapewnienie krótkich przerw między zadaniami, podczas których uczniowie mogą np. rozprostować się, porozmawiać czy zrobić coś kreatywnego, co pozwoli im odświeżyć umysł),
- **kształtowanie umiejętności krytycznego myślenia i analizy informacji** (dzieci z pokolenia Alfa mają dostęp do olbrzymiej ilości informacji, dlatego warto uczyć je, jak selekcjonować i analizować informacje, stąd rekomendacja pomocy w rozpoznawaniu wiarygodnych źródeł i kształtowania krytycznego podejścia do treści online),
- **nauka rozwiązywania problemów** (zamiast podawania gotowych odpowiedzi, zachęcanie uczniów do samodzielnego myślenia, analizowania i poszukiwania rozwiązań),
- **tworzenie pozytywnego środowiska edukacyjnego** (wzmacnianie atmosfery bezpieczeństwa i wzajemnego zaufania, feedback w czasie rzeczywistym - uczniowie z pokolenia Alfa oczekują natychmiastowej informacji zwrotnej, stąd rekomendacja regularnych ocen ich postępów i szybkiej informacji o wynikach, co może zwiększyć ich motywację),

- **docenianie wysiłku, a nie tylko wyników** (ważne jest, aby doceniać starania uczniów, a nie tylko końcowy rezultat, co zachęci ich do dalszego rozwijania umiejętności i pracy nad sobą),
- **nauczanie współpracy oraz rozwijanie kompetencji miękkich** (uczniowie z pokolenia Alfa muszą umieć współpracować z innymi, zarówno w świecie rzeczywistym, jak i cyfrowym, stąd rekomendacja organizacji projektów grupowych, które będą rozwijać umiejętności współpracy i komunikacji; rozwijanie empatii jest szczególnie rekomendowane z uwagi na duży kontakt dzieci z technologią, stąd warto włączyć rozwijanie umiejętności społecznych, takich jak asertywność i współpraca),
- **wykorzystanie i rozumienie roli mediów społecznościowych, czyli budowanie tak zwanej świadomości cyfrowej** (nauczanie uczniów, jak bezpiecznie i odpowiedzialnie korzystać z mediów społecznościowych, oraz jak ważne jest dbanie o swoją cyfrową tożsamość i bezpieczeństwo, wsparcie w budowaniu krytycznego myślenia o mediach, pomoc dzieciom w zrozumieniu, jak funkcjonują media społecznościowe, jak manipulują treściami i jakie mogą mieć na nie wpływ),
- **promowanie zdrowego balansu między technologią a aktywnością fizyczną** (nauka zdrowego trybu życia, integracja ruchu, zachęcanie dzieci do ruchu i aktywności fizycznej, poprzez, na przykład, wprowadzenie elementów aktywności ruchowej do lekcji, np. w formie zadań w terenie, ćwiczeń ruchowych przy nauce; nauka równowagi między online i offline - nauka balansowania między czasem spędzonym przed ekranem a innymi formami aktywności, takimi jak sport, hobby czy interakcje społeczne),
- **uczenie przez zabawę i eksperymentowanie** (pokolenie Alfa lubi uczyć się poprzez doświadczanie i eksperymentowanie, stąd rekomendacja wprowadzenia projektów, które angażują w praktyczne działania, doświadczania i zabawę, co może znacznie poprawić efektywność nauki),
- **kreatywność** (zachęcanie uczniów do twórczego myślenia i wyrażania siebie, na przykład poprzez projekty artystyczne, techniczne czy programowanie).

Podsumowując, nauczyciele pracujący z pokoleniem Alfa powinni być elastyczni i otwarci na innowacje, a także dostosowywać metody nauczania do potrzeb dzieci, które dorastają w świecie zdominowanym przez technologie i dynamicznie zmieniające się realia.

Maria Rotkiel